

ULUSLARARASI SOSYAL ARAŞTIRMALAR DERGİSİ THE JOURNAL OF INTERNATIONAL SOCIAL RESEARCH

Cilt: 12 Sayı: 66 Ekim 2019
www.sosyalarastirmalar.com
Issn: 1307-9581

Volume: 12 Issue: 66 October 2019
www.sosyalarastirmalar.com
Issn: 1307-9581

Doi Number: <http://dx.doi.org/10.17719/jisr.2019.3617>

KAÇARAK VE KAÇIRILARAK EVLENEN KADINLAR: NİTELİKSEL BİR ÇALIŞMA WOMEN MARRIED BY ELOPING AND BEING ABDUCTED: A QUALITATIVE STUDY

Gözde KESGİN**
Güntülü TERCANLI METİN**
Yunus KARA***
Ayşen UFUK SEZGİN****

Öz

Bu çalışmanın amacı, kaçarak ya da kaçırılarak evlenen kadınların deneyimlerini, aile ilişkilerini ve duygu durumlarını anlamaktır. Türkiye'nin çeşitli illerinde yaşayan, 7'si kaçırılarak, 11'i de kaçarak evlenen, yaşları 21-66 arasında değişen 18 kadın katılımcı, çalışma grubunu oluşturmaktadır. Çalışmada kadınların deneyimlerinin, anlatımlarının çeşitliliğinden ve zenginliğinden faydalanılarak ortaya konulabilmesi amacıyla fenomenolojik yaklaşıma dayalı niteliksel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Görüşmelerde, yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Veriler Maxqda 12 yazılımı ile analiz edilmiştir. Kaçma/ kaçırılma öncesi deneyimlerde; eğitimden yoksunluk, evlilik kararında söz sahibi olamama, kaçma/kaçırılma sonrası deneyimlerde ise; aile erkekleri tarafından reddedilme, evlilik ritüellerinin yapılmaması, ekonomik bağımlılık, şiddet gibi durumlar bulgulanmıştır. Katılımcıların çoğunluğunun kaçma ya da kaçırılmaya ilişkin duygularında pişmanlığın yer aldığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Kadın, Evlilik, Kaçarak Evlenme, Kaçırılarak Evlenme.

Abstract

The purpose of this study is to understand the life experiences, family relations and the feelings of women married by eloping or being abducted. Participants of the study are 18 women who are between the ages of 21-66 and living in different regions of Turkey. Seven of the participants have been abducted and 11 of them have eloped. Qualitative method based on phenomenological approach was applied in the study to be able to present the women's experiences by using the richness and the diversity of their expressions. Structured interview form was used in the study and the interviews were analyzed by using Maxqda 12. Results indicate that before elopement/ abduction, women have experienced lack of education and not having a voice in the marriage decision. After elopement/ abduction, they have experienced rejection by the family men, lack of marriage rituals, economic dependency and domestic violence. Many of the participants express regret as a main feeling about elopement/ abduction.

Keywords: Woman, Marriage, Elopement, Abduction.

1. GİRİŞ

Evlilik, Türk Dil Kurumu (2017) tarafından kadın ve erkeğin, bir aile kurmak için yasaya uygun olarak birleşmesi olarak tanımlanmaktadır. Türkiye'de yapılan evliliklerin %37.5'i 20-24 yaş arasında yapılmakta olup bu evlilikler, bireyin kendi rızasıyla veya rızası sorulmadan görücü usulüyle, ailenin rızasıyla veya ailenin rızası olmadan bireyin kendi kararı ile, kaçarak ve kaçırılarak gerçekleşmektedir (TUİK, 2017).

Türkiye Aile Yapısı Araştırması, 2016 yılında ülke genelinde yapılan evliliklerin %7'sinin kaçma veya kaçırılma yolu ile gerçekleştiğini göstermektedir. Kaçma ve kaçırılma yoluyla yapılan evlilikler en fazla

* Sosyal Hizmet Uzmanı, İstanbul Adliyesi, gzdkesgin@gmail.com

** Doktora Öğrencisi, Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü, guntulu@hacettepe.edu.tr

*** Arş. Gör., Altınbaş Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü, yunus.kara@altinbas.edu.tr

**** Prof. Dr., İstanbul Üniversitesi İstanbul Tıp Fakültesi Adli Tıp Anabilim Dalı, usezgin@istanbul.edu.tr

15-19 yaş aralığında, ortaokul ve altı eğitim düzeyine sahip bireylerde görülmektedir. Kaçarak veya kaçırılarak evlenenlerin bölgelere göre dağılımında ise en üst sırayı Doğu Karadeniz ve Batı Marmara Bölgesi almakta iken en az kaçma veya kaçırılma olayı Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde gerçekleşmektedir (TUİK, 2017).

Asya'dan (Marsden, 2007, 91; Werner, 2009, 314) Afrika'ya (Nkosi ve Buthelezi, 2013, 161), Latin Amerika'dan (Sloan, 2008, 1) Doğu Avrupa'ya (Doubt, 2012, 91) farklı toplumlarda da varlığı görülen bu evlenme türleri, aşığı ile kaçma (elopement), gelin kaçırma/çalma (bride kidnapping/ stealing/ theft, wife stealing) veya kaçırma (abduction) şeklinde adlandırılmaktadır. Bu konudaki tartışmalar ilk kez 1974 yılında Anthropological Quarterly dergisinin konuya özel bir sayı (Kidnapping and Elopement as Alternative Systems of Marriage) yayınlamasının ardından hız kazanmış, aynı özel sayıda Güneydoğu Anadolu yörelerinde (Bates, 1974, 270) ve Türkiye köylerinde (Kudat, 1974, 288) kaçma ve kaçırılmayı ele alan iki çalışmaya da yer verilmiştir.

Genellikle kırsal kesimde ve kentin kırsal bölgelerinde varlığını sürdüren kaçarak veya kaçırılarak evlenme geleneği, çoğunlukla sosyolojik ve antropolojik araştırmaların konusu olup (Gönen, 2011, 45; Güven, 2016, 197; Hart, 2010, 58; Tezcan, 2003, 1), düşmanlıklara sebebiyet verebilen bir norm ihlali ve ailelerin söz sahibi olduğu bir toplumsal sözleşmede bireysel girişimde bulunma olarak ifade edilmektedir (Bates, Conant ve Kudat, 1974, 234).

Uygulamada yöresel farklılıklar gösteren bu evlilik türünün tercih edilmesinin, yine yöreden yöreye değişebilen birçok sebebi bulunmaktadır. Erkeğin ailesinin ekonomik durumunun düğün masraflarını karşılayamayacak veya başlık parasını veremeyecek kadar düşük oluşu bu sebeplerden biridir. Köyler veya aileler arasındaki geçimsizlikler, ya normal yollarla evliliği imkansız kılarak rıza veya zorla, ya da intikam ve düşmanlık gibi duygularla kadının zorla kaçırılmasına sebep olmaktadır. Bir diğer sebep de birbirini seven ve kaçma hazırlığı içindeki çiftlerin köy halkı tarafından teşvik edilmesi, köyde hareket ve canlılık yaratılmaya çalışılmasıdır (Tezcan, 2003, 4). Aile içi şiddet ve sorunlar, kız çocuklarının evlenmeyi evden uzaklaşmak için bir seçenek olarak görmesine ve kaçmasına sebep olabilmektedir. Ayrıca kaçma vakalarının bazılarında karar verme sürecinin planlı olmayışından ötürü, gençlerin dürtüsel eğilimlerinin de kaçma sebebi olabileceği ifade edilmektedir (Duru ve Arslan, 2014, 41).

Ailelerin kızlarını sevdiği kişiyle çeşitli sebeplerle evlendirmek istememesi; çiftin birbirlerini seviyor olduklarından haberdar olmamaları, bu durumdan gerçekten habersiz bir şekilde erkek ailesini reddetmeleri veya kızlarını başka biri ile evlendirmeye niyetlenmeleri, kaçarak evlenmenin en yaygın sebeplerindendir. Kadının ailesi, çiftlerin birbirini sevdiğinden haberdar olup bunu engellemek için de kadını başka birisi ile evlendirmeye çalışabilmektedir. Bu durumda da birbirini seven çift için kaçarak evlenmek tek yol olabilmektedir. Nişanlı olan bir kızın nişanlısından ayrılarak başka biri ile evlendirilmek istenmesi, nişanlılar arası rekabete yol açarak kızın kaçırılmasına sebep olabilmektedir. Yine birden fazla talibi olan bir kızın taliplerinden biri hızlı davranarak kızı, nişanlı olsun veya olmasın kaçırabilir. Ayrıca beşik kurtmesi denen uygulamadan çocuklar büyüdüklerinde vazgeçilmesi, küçükken birbirleri ile evlendirilecekleri kendilerine söylenmiş olan ve birbirini seven gençlerin kaçmasına sebep olabilir. Kızın sevdiği kişiyi söylemesinin töreye aykırı olarak görülmesi ve çiftlerin cinsel ihtiyaçlarını karşılayamaması, nişanlı çiftlerin nişanın bozulabileceği endişesi veya aileler arası sorunlardan kaçmak için düğünü bekleyemeyip kaçarak evlenmenin veya kız kaçırmanın diğer sebeplerindendir (Güven, 2016, 200; Tezcan, 2003, 4).

Türkiye'de Afyon ilinde erken yaşta (15-17 yaş) evlenen gençlerle yürütülen bir çalışmada katılımcıların %21'inin kaçarak veya kaçırılarak evlendiği görülmektedir (Güler ve Küçüker, 2010, 369). Yaşanılan bölgede erken yaşta evliliğin ve kız çocuklarının eğitime devam etmemesinin yaygın kabul görmesi, kız çocuklarının erken yaşta kaçarak evlenme kararları üzerinde etkili görünmektedir. Öte yandan kadının yaşının bölgede kabul gören evlilik yaşını aşması da, kadının evlenememe endişesi ile karşısına ilk çıkan kişi ile kaçmasına veya kaçırılmak için fırsat yaratmasına sebep olabilmektedir (Tezcan, 2003, 4).

Rıza ile kaçmalarda olayların çoğu adli makamlara intikal etmeden evlilikle sonuçlanırken, zorla kaçırma olaylarında, kadının ailesi adli makamlara başvuruda bulunabilmekte, aileler arasında çatışmalar yaşanabilmekte, kişi 18 yaşın altında ise kaçırılan kişiler cezalandırılabilir. Zorla kaçırılan kadına cinsel saldırıda bulunulması ile de kadın ve ailesi, evliliğe onay vermeye veya şikayetçi olmamaya mecbur bırakılabilmektedir. Kaçma veya zorla kaçırılma olayları, kaçan ve kaçırmanın öldürülmesi, aileler arasında silahlı çatışmalar yaşanması gibi olaylarla sonuçlanabilmektedir. (Tezcan, 2003, 5).

Kaçma ve kaçırılma eylemi, adli neticelerin yanı sıra kadın ruh sağlığı açısından önemli sorunları beraberinde getirmektedir. Denizli'nin bir ilçesinde yaşayan ve kaçarak evlenen kız ergenler ile yürütülen bir araştırmada, ergenlerin kendi aileleri ve eşin ailesi tarafından olumsuz, reddedici tutumlarla

karşılaştıkları, evliliğe ve eşe dair beklentilerinin karşılanmamasından ötürü hayal kırıklığı ve pişmanlık duydukları, yaşadıkları sorunlarla yalnız başlarına baş etmek zorunda kaldıkları ve kaçıp da kendi evine geri dönenlerin aileleri tarafından baskıcı uygulamalara maruz kaldıkları ifade edilmektedir (Duru ve Arslan, 2014, 41). Kadına yönelik eş şiddetine ilişkin yürütülen bir çalışmada, kaçarak veya kaçırılarak evlenen kadınlarda eş şiddeti, anlaşarak evlenenlerden yaklaşık dört kat fazla bulunmuştur (Öyekçin, Yetim ve Şahin, 2012, 4).

Ülkemizde kaçma veya kaçırılma yoluyla evlenen kadınların deneyimlerini ele alan sınırlı sayıda çalışma bulunmaktadır. Duru ve Arslan (2014, 36), evlenme amacıyla evden kaçan kız ergenlerin kaçma nedenlerini, aile dinamiklerini, ebeveyn ilişkilerini, destek kaynaklarını ve benlik algılarını ele alan niteliksel bir çalışma yürütmüştür. Ayrıca, Düzce ilinde yaşayan ve kaçarak evlenen kadınların kök aileleri ile olan ilişkilerinin ve kaçma deneyimlerinin incelendiği yayınlanmamış bir tez çalışması bulunmaktadır (Doğancı, 2017, 1). Ülkemizin her bölgesinde varlığını sürdüren kaçma ve kaçırılma yoluyla evliliğin, kadınlar tarafından nasıl deneyimlendiğinin ortaya konulmasına ihtiyaç vardır.

Alandaki mevcut ihtiyaçtan hareketle yürütülen bu çalışmada, kaçarak veya kaçırılarak evlenen kadınların evlilik öncesi ve sonrası yaşam deneyimlerinin ortaya konması amaçlanmaktadır. Bulguların, ülkemizde kaçarak veya kaçırılarak evlenen kadınların deneyimlerine ilişkin farkındalığa, kadınlara yönelik politika ve program geliştiren kamu ve sivil toplum kuruluşlarının çalışmalarına ve kadın çalışmaları alanına katkıda bulunması beklenmektedir.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada, kadınların kaçarak ve kaçırılarak evlenme olgusunu nasıl deneyimlediklerinin ayrıntılı ve derinlemesine bir biçimde, kadınların anlatımlarının çeşitliliğinden ve zenginliğinden faydalanılarak ortaya konulabilmesi amacıyla fenomenolojik yaklaşıma dayalı niteliksel araştırma yöntemi kullanılmıştır.

2.2. Araştırmanın Katılımcıları

Araştırma katılımcılarının belirlenmesinde, kolay ulaşılabilir ve kartopu örneklem yöntemleri kullanılmıştır. Katılımcılar, kaçarak veya kaçırılarak evlendiği bilgisi edinilen kadınlar ve onlar aracılığıyla ulaşılan kadınlardan oluşmaktadır. Yedisi kaçırılarak, 11'i de kaçarak evlenen toplam 18 katılımcı, Doğu Karadeniz, Doğu Anadolu ve Marmara bölgesindeki illerde yaşamaktadır. Katılımcıların 21-66 yaşları arasında olduğu, dördü hariç hepsinin 18 yaş altında evlendiği; eğitim düzeyi en yüksek olan üç kadının ortaokul mezunu olduğu; iki kadının çalışıyor olduğu; çocuk sayılarının ise 1 ile 9 arasında değiştiği saptanmıştır. Katılımcıların isimleri, anonimliğin sağlanması için 'A' ile başlayan kadın isimleri ile değiştirilmiştir (Tablo 1).

Tablo 1: Katılımcılara İlişkin Bilgiler

Katılımcı	Yaş	Evlenme Yaşı	Evlenme Türü	Eğitim Düzeyi	Mesleği	Çocuk Sayısı	Bölge
Ayla	66	17	Kaçma	Okuryazar değil	Çalışmıyor	6	Doğu Karadeniz
Aylin	47	19	Kaçma	İlkokul	Serbest M.	3	Doğu Karadeniz
Aybüke	59	17	Kaçma	Okuryazar değil	Çalışmıyor	4	Doğu Karadeniz
Ayfer	57	17	Kaçırılma	Okuryazar	Çalışmıyor	3	Doğu Karadeniz
Ayşe	47	16	Kaçırılma	İlkokul	Çalışmıyor	4	Doğu Karadeniz
Ayten	50	17	Kaçırılma	İlkokul	Çalışmıyor	3	Doğu Karadeniz
Aysel	21	16	Kaçma	Ortaokul	Çalışmıyor	2	Doğu Anadolu
Ayça	39	15	Kaçma	İlkokul	Çalışmıyor	3	Doğu Anadolu
Adile	66	15	Kaçma	Okuryazar değil	Çalışmıyor	9	Doğu Anadolu
Aliye	23	17	Kaçma	Ortaokul	Çalışmıyor	2	Doğu Anadolu
Arzu	36	18	Kaçırılma	İlkokul	Çalışmıyor	3	Doğu Anadolu
Asya	32	16	Kaçırılma	İlkokul	Çalışmıyor	3	Doğu Anadolu
Aygül	55	27	Kaçırılma	İlkokul	Çalışmıyor	4	Marmara
Aysu	62	14	Kaçırılma	Okuryazar değil	Çalışmıyor	6	Marmara
Ayşen	40	18	Kaçma	Ortaokul	İşçi	1	Marmara
Azize	63	15	Kaçma	Okuryazar değil	Çalışmıyor	4	Marmara
Azra	38	19	Kaçma	Okuryazar	Çalışmıyor	2	Marmara
Aysun	52	26	Kaçma	İlkokul	Çalışmıyor	2	Marmara

2.3. Veri Oluşturma Süreci

Araştırma verileri 2016 yılının Nisan ve Ağustos ayları arasında oluşturulmuştur. Görüşmelerde, veri oluşturma sürecinin birden fazla araştırmacı tarafından yürütülmesi nedeniyle yapılandırılmış görüşme yönergesi kullanılmıştır. Katılımcıların evlerinde gerçekleştirilen görüşmeler 50-60 dk. sürmüştür ve tüm görüşmeler, katılımcıların onayı doğrultusunda ses kayıt cihazı kullanılarak kaydedilmiştir.

Niteliksel araştırmada, niceliksel araştırmadan farklı olarak katılımcıların tanıdık çevreden belirlenmesi yöntemine başvurulabilmektedir. Mevcut güven ilişkisinin belirli konuların derinlemesine ele alınmasını kolaylaştırması yönüyle avantajlı olan bu yöntemin kullanılmasında, dikkat edilmesi gereken noktalar vardır. Ele alınan konunun mevcut ilişkiyi etkileyecek bir konu olması, katılımcının kendini ortaya koymasına engel olabilir. Bir diğer olası sorun da, katılımcının araştırmacının biliyor olduğunu varsayarak bazı sorulara yüzeysel yanıtlar vermesi ihtimalidir (Forrester, 2010, 237). Bu çalışmanın konusu, araştırmacı ve katılımcılar arasındaki mevcut ilişkinin niteliğini etkileyebilecek bir konu değildir. Konunun, araştırmacı tarafından biliniyor olduğu varsayılan boyutları ile ilgili yüzeysel paylaşımlarda bulunduğu gözlemlendiğinde, ek sorularla bu sorun bertaraf edilmiştir. Tanıdık olan katılımcıların, görüşme içeriğinin diğer aile üyeleri ile paylaşılabilmesine dair muhtemel endişelerini önlemek amacıyla, görüşmelerin başında verilerin gizliliği ve güvenliği ile ilgili ayrıntılı açıklamalar yapılmıştır. Görüşmelerin samimi ve güvene dayalı bir atmosferde gerçekleştiği gözlemlenmiştir.

2.4. Verilerin Analizi

Görüşmeler, görüşmeyi yapan araştırmacı tarafından çözümlenmiştir. Oluşturulan görüşme raporları, tüm araştırmacılar tarafından farklı zamanlarda, birkaç kez okunarak, ayrı ayrı analiz edilmiştir. Verilerin analizinde Maxqda 12 yazılımı kullanılmıştır. Yapılan bireysel analizler birlikte gözden geçirilmiş; kodlar, kategoriler ve temalar üzerinde uzlaşmıştır. Analizler, katılımcıların kaçma/ kaçırılma öncesi ve sonrası deneyimleri şeklinde iki bölüm altında gerçekleştirilmiştir.

3. BULGULAR

3.1. Kaçma/ Kaçırılma Öncesi Deneyimler

3.1.1. Eğitimden Yoksunluk: "Okumak, onlar için fuzuliydi"

Çoğunluğu köyde yaşayan kadınların yalnızca biri köyde ilkokul olmadığı için okula gidemediğini, ikisi de ortaokul olmadığı için eğitime devam edemediğini ifade etmiştir. Diğer katılımcılar, eğitim almalarının aileleri tarafından engellendiğini dile getirmişlerdir.

Okula gitmek istediklerini söyleyen katılımcıların eğitimlerinin gereksiz görüldüğü, küçük yaşta geleneksel ev içi rolleri üstlenmelerinin beklendiği görülmektedir. Anneler, bu ataerkil kabullerin uygulayıcısı konumunda olabilmektedir: "İlkokulda çok yalvardım, imam hatip okuluna bile razı geldim ama babam kaydettirmedi. Annemden de saklı saklı kitap okurduk. Yorganın altında okurduk. Annem de hep ev işi yap ev işi yap, o düşünceydi. Okumak onlar için fuzuliydi." (Ayşe)

Bazı katılımcılarda, yalnızca anne baba tarafından değil, babaanne, amca, abi gibi diğer aile üyeleri tarafından da engellenme söz konusudur: "Babam beni okutmak istemedi. Abilerimi verdi, kız çocuklarını vermedi. Kendi kendime kayıt oldum, babaannem beni döverek okuldan aldı. Babaannemin de önüne geçemedi kimse. Babaannemin sözü geçerdi. Üç kız kardeş olarak eğitimsiz kaldık babaannem karşı çıktığı için. Küçük erkek kardeşimiz okula giderken onun kaleminden defterinden okuma yazmayı öğrendik." (Ayfer). Abi de okula gönderilme kararında sözü geçen biri olabilmektedir: "Rahmetlik, ölen abim koymadı. O sıra da biraz güzel, beyaz me yazmışım. Dedi mahpus yatmaya razıyım, kardeşimi okula göndermeye razı değilim." (Ayşel).

3.1.2. Evlilik kararında söz sahibi olmama: "Anne babanın isteği önemliydi"

Kaçarak evlenen kadınların aileleri tarafından istemedikleri bir kişiyle evlendirilmeye çalışıldıkları veya sevdikleri kişinin ailesi tarafından istediklerinde babaları evliliğe onay vermediği için kaçmayı tercih ettikleri görülmektedir. Yalnızca üç katılımcı, nişanlılık süresinin bitmesini beklemeden nişanlıları ile kaçmışlardır. Kaçırılan kadınlar da eş seçimi, evlilik zamanlaması ve şekli konusunda söz sahibi olamamışlardır. Kaçırılan yedi kadından ikisi sevgilileri tarafından, biri ayrılmak istediği sevgilisi tarafından, diğerleri de kadının ailesinin evlenmeye onay vermediği veya kadınla evlenmek isteyen kişiler tarafından kaçırılmışlardır. Katılımcıların çok büyük çoğunluğunun, kaçma veya kaçırılma gerçekleştiğinde 18 yaşının altında olduğu görülmektedir.

"Annem ile babam görücü usulünü desteklerlerdi. Sevmeye olayları falan yoktu. Görücü usulüyle de ya isteyecetin ya da zorla vereceklerdi. Kandırırıldılar seni. Benim amca kızımı öyle zorla verdiler. İki taraf da istemedi ama aileler zorla verdi. Ayrıldılar mesela. Ben de bulursam kaçıcım derdim. İlk defa da ben yaptım bizim tarafta. Eşime verilmemiş için kaçtım. Halamın oğluna da beni zorla vereceklerdi diye asıl kaçma sebebim o." (Aylin)

"Kim isterse durumları iyi olursa verirlerdi. Senin isteğin önemli değildi. Anne ve babanın isteği önemliydi. Kıza sormazlardı." (Ayten). On dört yaşında sevdiği tarafından kaçırılarak evlenen Aysu, bu durumu şu şekilde ifade etmiştir: "Babam başka adama vermek istedi, yaşlı bir adama beni. Ben daha 13 yaşındayım. Zenginmiş. Ben ne yapayım, zenginlik diye gideyim baba mı diyeyim ben ona." (Aysu)

Köyde yaşayan Arzu, kız kardeşiyle gezmeye geldiği şehirde sevgilisi ve ailesi tarafından alıkonulmuş, eve dönmesine izin verilmemiştir: "Gel dedi ablamgilde bir çay içip gidelim. Sonra götürürüm. Gittik ablasıgil filan yoktu evde. Ablası geldi. Baktım ki bunun niyeti yok, oturdu iyice, götürmeye şeyi yok. Gittim ablasına söyledim, çay içmeye geldik, beni götürmüyor. Eşim dedi gel odada konuşalım. Girdik, dedi ben seni daha bırakmıyorum dedi kapıyı kilitledi. Ondan sonra ben ağladım ettim. Dedim beni götür, burada olmasın, kız kardeşimin üzerine kalmasın. Niyetim de yoktu. Tamam seviyordum ama ben öyle bir yolu hiç seçmek istememiştim." (Arzu)

Kaçırılma anında herhangi bir direnç göstermediklerini ifade eden kadınlar, kendilerine karşı zor kullanılmadığını ifade etmişlerdir. Direnç gösterildiği takdirde maruz kalınan şiddet ise, ayrılmak istediği sevgilisi tarafından kaçırılan Aygül tarafından örneklenmektedir: "Eşimle zaten 10 yıllık sevgiliğimiz vardı. İstemeye hiç gelmediler. Annem seni Lazlara vermem derdi. Ben de nasılsa evlenemeyeceğiz dedim. Ayrılmak istedim. Ayrılık kararımı belirttikten sonra amcasının oğlu ve iki arkadaşı ile beni konuşma bahanesiyle mahalleden uzaklaştırdılar. Sonra beyaz bir minibüsün içerisine zorla bindirdiler. Öyle çok boğuştu ki eteğim, baş örtüm paramparça olmuştu." (Aygül)

Kaçırılan kadının nişanlı olması, kendisi ile evlenmek isteyen kişi ve ailesi için engelleyici bir etken olmamış, aksine kaçırılmayı tetiklemiştir: "Beni kaçırın kişiler daha önceden beni istemişlerdi. Ama babam vermemişti. Kaçıran kişi ile de hiçbir ilişkim yoktu zaten. Beni başka birine verdiler. Ama yine o arada beni kaçırınlar beni istiyordu hala. O zaman ahdetmiş bana vermedi niye o oğlana verdi diye. Her fırsatta elimden geldiğince alacağım demiş benim için. Ailesi çok destek verdi beni kaçırırken. Ailesi biz akrabaydık bize nasıl vermezsin de başkasına verirsin diye inat etti, gurur etti, o yüzden kaçırdılar" (Ayşe).

3.1.3. Ailede Kaçarak Evlenen Kişi Varlığı: "Anasının sandığı, kızına çeyiz olur"

Katılımcıların yalnızca üçünün ailesinde kaçarak evlenen kişi olmadığı görülmektedir. Diğer katılımcıların çoğunun annesi, ablası veya birinci dereceden yakınları kaçarak evlenmiştir.

Annesi de kaçarak evlenen Ayça, annesinden destek görmemiş ancak kaçan kızı Aysel'e destek olduğunu ifade etmiştir. "Biz onu elde hediye başta tütüye besledik (el üstünde tutarak büyüttük). Okumak istemedi. O da birine gönlünü verdi. Nişanladım onu ben istediği insanla. Dedim oku, 18 yaşına gel, yine onunla evlen. Söz yüzüğü taktım. O da kaçtı. Derler ya 'Anasının sandığı kızına çeyiz olur'. Benim ayrı yaşadıklarımı o da yaşadı. Onun da başına gelmeyen kalmadı ama ben sahip çıktım ona her zaman." (Ayça). Bu destekte kaçan çiftin nişanlı olması ve tarafların akraba olmasının payı olduğu ifade edilmiştir: "Nişanlıydık, birbirimizi seviyorduk. Bir de akrabaydılar. Küs kalamadılar bence. En büyük şeyi de nişanlı olmamız, sonunda evlenecek olmamız." (Aysel)

Bu tür etkenler olmadığında anne tepkisi sert olabilmektedir çünkü anneler, kızlarının kendi yaşadıklarından ders çıkarmasını beklemekte, bu gerçekleşmediğinde de öfke duymaktadır: "Kızım kaçtı. Anne babamın bana gösterdiği tepkiden daha çok tepki gösterdim ben. Dört ay ne gördüm ne konuştum sesini duydum. Ben hiç istemedim. Ben her şeyi anlattım ona, gitti diye küskün durdum ama sonra mecbur evladım barıştım. Öncesinde her şeyi anlatmıştım, konuşmuştum. Kaçacağını bilmiyordum. Hiç bilmiyordum. Başımından geçenleri anlattım ama yine de kaçtı." (Ayfer)

Bir diğer katılımcı, kendisi de kaçarak evlenen annesinin verdiği tepkinin boyutunu şu şekilde dile getirmiştir: "Ben kaçtığımda 15 yaşındaydım. Kaçtıktan sonra annem bizi mahkemeye verdi. Babam bir şey demedi. Ama annem mezarıma indi. Kocamı hapse attırdılar. Annem şikayetini geri almadı. Sonra araya tanıdıklar girdi. Annemi ikna ettiler." (Aysu)

3.2. Kaçma/ Kaçırılma Sonrası Deneyimler

3.2.1. Aile Erkekleri Tarafından Reddedilme: "Babamın öldüğünü cami selasında duydum"

Kaçarak ve kaçırılarak evlenen kadınların hemen hepsi, anneleri ve kız kardeşleri ile kısa sürede ve babadan gizli bir şekilde iletişime geçtiklerini ancak babaları ve/ veya erkek kardeşleri ile olan küskünlüklerinin daha uzun sürdüğünü dile getirmiştir: "Babam benimle 20 yıl konuşmadı. Kardeşlerim bir iki yıl geçti, konuştular. Annem, babamdan gizli gizli konuştu. Gelip gidemedi bana. Babamla tekrar samimi olmadık, öyle de öldüler sonra. Torunlarını seviyordu ama benimle sorunu vardı, benimle konuşmuyordu." (Aylin)

"Gittiğimde eve erkek kardeşim beni kapıdan kovdu. Senin kardeşlerin yok ailen yok diye. Senin annen yok, senin baban yok. Niye kaçtın diye beni evden kovdu. Ben de anneme darıldım. Niye ona bir şey demedi diye. Bir cahillik yapmış kaçmış demedi, savunmadı beni hiç." (Aybüke). Tepkinin çekirdek aile sınırlarını aşıp amcaları kapsadığı da görülmektedir: "Bir sene sonra beni götürdüler kaynanamla eltim. Önce kayınım gitti gördü onları. Sonra biz gittik. Kabul ettiler. Ama amcalarla on beş sene konuşmadım." (Adile)

Bazı katılımcılarda ebeveynlerinin hastalıkları, barışma için bir vesile olmuş ancak babaların tepkileri ve iletişimsizliği sona ermemiştir: *"Annemin benimle barışmasının sebebi yatalak olmasıydı ve bana 'bana eşek gibi de bakacaksın' dedi. Ben yine de baktım anneme. Benim elimde öldü. Babam, annem benim yanımda ölmesine rağmen 'Ayşe (ablasi) olmasaydı ne yapardık' dedi. Benim yanımda dedi. Ben baktığım halde. Neyse, çocuklarımı hiç sevmедiler hiç kabullenmediler. Oğluma sürekli Kürt dediler. Kürtleri sevmеzlerdi, istemediler eşimi. Ama parası olsaydı isterlerdi. İkinci çocuğuma hamileyken babamın evine gittim, hastaymış. Evden kovdu beni. O kadar çok ağladım ki. Sonra oğlum küçükken para istemiş babam da vermemiş üstüne çocuğuma vurmuş. Sonra ben de kızdım oğluma 'Bir daha istemeyeceksin' diye. Babamın öldüğünü cami selasında duydum. Öyle gittim."* (Aysun)

Az sayıda katılımcı, anneye veya kendilerine yönelik şiddet varlığı nedeniyle babalarıyla olan ilişkilerinin evlilik öncesinde de sonrasında da olumsuz olduğundan bahsetmiştir: *"Babam erkek kardeşlerime daha düşküdü. Bize kız olduğumuz için değer vermezdi. Bizi kemerle dövmüşlüğü bile vardır. Ama annem bizi hep severdi. Babamla ilişkimiz hala kötüdür. Çünkü o bizi sevmеz, biz de onu."* (Azra)

Eşi Almanya'da çalışan ve eşi tarafından 'kızlarına sahip çıkamadığı' söylenerek tepki gösterilen bir anne de kaçmaya verdiği tepkide ailenin erkeği rolünü üstlenmiş görünmektedir: *"Bir hafta köyde durduk Ahmet ile. Kapıyı kilitledik de durduk içeride. Annemden korkuyorduk. Annemden korkumuza kapıyı biri çaldığında biz içeride saklanıyorduk. Misafirler içeride oturuyordu, gittikten sonra biz çıkıyorduk. Görünmüyorduk kimseye. Eğer görünseydik annem o evi yakardı yakar."* (Aybüke)

3.2.2. Evlilik Ritüellerinin Yapılmaması: "Bedava gelin aldılar. Çok memnunnardı."

Katılımcıların bir kısmı kına gecesi, düğün gibi ritüellerin hiç yapılmadığını ifade ederken; yapıldığını söyleyen katılımcılar da kına gecesi ya da düğünden birinin yapıldığını ancak bu törenlere kendi ailelerinden herhangi bir üyenin katılmadığını ifade etmişlerdir. Yalnızca, kaçtıktan on beş gün sonra ailesi ile sorun yaşamadan bir araya gelen bir katılımcı, yapılan düğüne her iki ailenin de katıldığını dile getirmiştir.

Gelinlik giymeme, birden fazla katılımcı tarafından dile getirilmiştir: *"Aile arasında kına gecesi yapıldı. Düğün falan yapılmadı. Gelinlik giymedim"* (Ayfer)

Altmış altı yaşındaki Adile, o dönemde yaşadığı bölgede kaçarak evlenen kızlara kına gecesine benzer bir tören yapıldığını ve adına 'zilif' (züluf) dendiğini ifade etmiştir: *"Gelini bezetiyorlar (süslüyorlar), zilif ediyorlar. Hani zilif, burdan perçemi kesiyorlar. Komşular, mir millet geliyor. Peşkeş getiriyor."* (Adile)

Katılımcıların çoğu, kaçarak evlendikleri için kendilerine özel bir harcama yapılmadığını ifade etmiştir. Kaçarak evlenmeyen gelinlere kıyasla değerli görülme hali, şu şekilde ifade edilmiştir: *"Bedava gelin aldılar. Çok memnunnardı. Benden sonra bir gelin almışlardı. Gelin bir hata yaptı, oğluna dedi ki ben ona bin para saydım, ona laf söyleyemezsin dedi. Para verilen gelin daha değerliydi bana göre. Fark ediyordu sözlerden laflardan. Bir şey yapsan, tabak kırsan çok farklı. Yaşayan bilir."* (Ayfer). Bir başka katılımcı da farklı muameleyi şu şekilde ifade etmiştir: *"Diğer gelinlere altınlar yapıldı. Eşyaların en iyisi alındı. Evler yapıldı. Bir ben varım."* (Ayça)

3.2.3. Ekonomik Bağımlılık: "Kocam para gönderirdi, benim elime geçmezdi o para."

Katılımcıların hepsi, en az bir yıl en fazla 19 yıl olmak üzere eşlerinin aileleri ile birlikte yaşamışlardır. Yalnızca bir katılımcı, kaçtıktan bir ay sonra eşinin ailesi tarafından evden 'kovuldukları' için ayrı bir evde yaşamaya başladıklarını ifade etmiştir.

Bu süreçte bazı katılımcıların ve çocuklarının zorunlu ihtiyaçlarının karşılanmadığı, eşin ailesi tarafından ekonomik şiddete maruz bırakıldıkları görülmektedir: *"Bir bayram günü bele kadar kar var. Annemi ziyarete gitmek istiyorum. Kaynanam para vermedi. Yürüyerek git dedi. Aldım iki çocuğumu da yürüyerek o karda Sapanca'ya gittik. Çocuklarımın ayağında bot yok düşün. Kayınım ben kaynanamla konuşurken yanımdaydı. Yeni maaşını almıştı, kapıda arabası vardı. Demedi ki al yenge şu parayı da git ya da arabayla bırakayım. Öyle o karda o çocuklarla yolladılar beni. Benim kocam o zaman Almanya'daydı. Para gönderirdi benim elime geçmezdi o para. Yine annesi alırdı. Ne yapacaksa o parayı. İnek bakardım. Bahçeye tarlaya giderdik. Ben çocuklarımı böyle böyle büyüttüm. Ablamın arada sırada ettiği yardımlarla liseye kadar okuttum."* (Aygül)

Eşin ailesiyle birlikte yaşama deneyiminin sonlanması, her zaman sorunsuz olmamıştır. Katılımcıların bazıları, bu süreçte eşin ailesiyle şiddetli çatışmalar ve ekonomik yoksunluklar yaşadıklarını ifade etmiştir: *"Dövüşle, huzursuzlukla ayrıldık, çıktık. Ayrıldığımızda da tepki oldu. Sinirlendiler. Dövüşerek ayrıldık. Niye ayrıldınız, bizim evde kim işi görecektir, kim hamur pişirecek, kim bizim üstümüzü yıkayacak. Makine bile almıyorlardı. Kaynatamın var, her şeyi var ama yok, almıyor. Sana çektiriyor. Mecburen ayrıldık. Kaçmışız ne var. Bir kat örtü. İki tane tahta eşya. Ne edesin ki? Altının yok, paran yok. Bardağımız bile yok çay içelim. Çatal yok yemek yiyelim. Yağ yok. Hiç bir şey yok. Benim amcamın hanımı var. Allah razı olsun ondan da sizden de. Artık o her şeyden böyle koymuş poşetlere, her yiyecekten. Bardaktır, çataldır, çaydır, şekerdir. Allah işte ondan sonra yürü kulum dedi."* (Ayça)

3.2.4. Şiddet: “Arkanda hiç kimsen olmadı mı, tabi ki onlar da eziyorlar.”

Katılımcı kadınların çoğu, eşin ailesiyle yaşadıkları dönemde eşin ailesi veya kendisi tarafından fiziksel şiddete maruz bırakıldıklarını ifade etmişlerdir: “Kaynanam saçlarımı tepemde koymadı. Reçberdim, giderdim reçberliğe. Sahipsiz. Babamgil sahip olmadılar niye onlara kaçtın diye. Bakmadılar bana. Ben yani sahipsiz, öyle dert çektim, öyle dert çektim. Saçlarımı yolardı kaynanam. Tarlada güneşten ağzım burnum şişiyordu, dudaklarım yara döküyordu. Bir tane kayınım vardı, goruna (mezarına) nur yağa, o götürüyordu ocağa, baktırıyordu akşamdan akşama, ilaçlatıp alıp geliyordu.” (Adile)

Adile'nin kaçarak evlenen kızı Ayça da, eşinin ailesi tarafından maruz bırakıldığı şiddette aile desteği olmamasının etkili olduğunu dile getirmiştir: “Eşim uygulamazdı. Şimdi Allah var. Şimdiye kadar bana bir elini kaldırdığı yok ama kaynatam ederd. Eline ne rast gelirse fırlatırdı peşimden, kafama mı dersin, elime mi dersin... Çok çektim. Bir odada yataydık. Eşim askerdeydi. Onların odada soba yanardı. Bizim odada buz tutardı, soğukta yataydık. Kimin umurunda? Elin kızı diyordular, gelmeseydi. Aile olsa arkanda, destek verse yani, senin derdin ne, bir sorsa, bir ilgi gösterse. Ama gelmedi mi, arkanda hiç kimsen olmadı mı tabi ki onlar da eziyorlar.” (Ayça)

Eş tarafından uygulanan şiddetin, çoğunlukla eşin ailesiyle yaşanan sorunların etkisiyle veya ailenin yönlendirmesiyle gerçekleştiği ifade edilmiştir: “Bir kere kaynanamla kavga ettik. Deprem zamanıydı. Çocuğu uyutuyordum. Kaynanam içeri girdi kapıyı açık bıraktı. Dedim ki 'Çocuk üşür kapıyı kapat'. O da bana terlik fırlattı. Sonra kalktık birbirimize girdik. Sonra bir daha eşimden dayak yedim. (Azra). Aynı eve çıkmanın, şiddeti sonlandırdığı birden fazla katılımcı tarafından ifade edilmiştir: “Eşimden şiddet gördüm çok. Ama hep annesi babası yüzünden. Kışkırtırlardı onu hep. Ailesiyle beraberken hep oldu ama ayrıldıktan sonra olmadı hiç şiddet.” (Aybüke). Kıskançlık, şiddet için sunulan gerekçelerden bir diğeridir: “Ben çok küçüktüm 15 yaşındaydım. Eşim beni döverdi. Camı açtın, adamlar seni gördü dayak, yemek tuzsuz dayak, yemek tuzlu yine dayak. Çok kıskanırdı.” (Azize).

Katılımcıların fiziksel şiddet öyküleri, geçmiş zamana aittir. Az sayıda katılımcının, eşleriyle şu anki ilişkilerinde kontrol edici ve tecrit edici davranışlara maruz bırakıldıkları ancak bu davranışları şiddet olarak algılamadıkları görülmektedir: “Şiddet uygulamadı ama sinirlidir. Bağırır çağırır. Yanında oturcam gözü bende olacak.” (Ayten). Elli dokuz yaşındaki Aybüke, eşinin ailesi ile görüşmesine hala engel olduğundan bahsetmektedir: “Eşim bana annenin yanına babanın yanına gidemezsin derdi. Hala der. Çocuklarına der. Kardeşlerimin yanına da gitmelerini istemez hatta göndermez. Kızım daha yeni sudan yandı. Yoğun bakımda yattı. Ama kardeşlerim gelmedi yanına.” (Aybüke)

Anneannesi ve annesi de kaçarak evlenen 21 yaşındaki Aysel'in ise, kıskançlık gerekçesiyle maruz bırakıldığı kontrol edici davranışları kabullendiği görülmektedir: “Şuradan dışarıya bakamam, kapıdan dışarı çıkamam yani. Ben de o kadar şey yapmıyorum. Yani o izin vermedikçe ben de zaten yapmıyorum. Evin içinde geçiyor günüm. Kısıtlama evin içinde çok olmuyor ama dışarıda var. O tarafa dönme, bu tarafa dönme gibi şeyler var. Ben de uymak zorundayım.” (Aysel).

3.2.5. Kaçmaya ve Kaçırılmaya İlişkin Duygular: “Ne kadar seviyorsan da pişman oluyorsun”

Pişmanlık, hem kaçarak ve hem de kaçırılarak evlenen katılımcılar tarafından yaygın bir şekilde dile getirilmiştir. Anne babanın üzüntüsü, bir pişmanlık sebebi olarak ifade edilmiştir: “Pişman oluyorsun çok. Ne kadar seviyorsan da pişman oluyorsun. Çok seviyorum desen de pişmanım diyorsun. Çünkü anne baba küsüyor. Öbür taraf seviniyor. Annemin başı kapkaraydı, ben kaçtım bembeyaz olmuş üzüntüden.” (Aybüke). Şiddete maruz bırakılan ve aile desteği olmayan kadınlar da, yoğun bir pişmanlık ve çaresizlik hissetmektedir: “Pişmanlık yaşadım, hem de nasıl yaşadım ama gidecek yerin yok. Ayakta duracak bir işin yok. Çocuğsun. Bir de çocuğun var. Nereye sığacaksın? Ailen sahip çıkmıyor.” (Ayça)

‘Düğün dernek’ ve ‘davul zurna’ ile evlenememek, gelinlik giyememek kadınların eksiklik hissetmesine yol açmaktadır: “Bir taraftan yanın alçak oluyor kaçtığın zaman. Söz konusu olsa, evlenen birini görsen kendini sanki mahzun hissediyorsun. Sanki alnında yazıyor bu kaçmış diye. Böyle bakıyorum düğünle dernekle giden kızlara, sonra dönüp kendime bakıyorum, allı yeşilli pullu ne bileyim, güzel güzel gidiyorlar, davulla zurnayla. Bir de kendime bakıyorum. Diyorum ki, sadece bir kıyafetle geliyorsun eve. Hani böyle istemezdim tabi. Eşya dersin, arkanı dönüyorsun, 6-7 yıllık evliyim mesela, hala daha dönüyorsun, bir eksikim var. Ama davulla zurnayla gitmiş olsan, hepsi bir anda oluyor. Bu yönden. Yoksa bir pişmanlığım yok evle ilgili, eşimle ilgili.” (Aliye).

Kaçırılan kadınların bazılarının, kaçırılma anında yaşadıkları şaşkınlık ve korkunun etkisiyle direnmedikleri ve eylemsiz kaldıkları görülmektedir: “İneklere su vermeye gitmiştim ki suyu vereyim, tandır evinden çayı alayım geleyim. Bir anda işte ikisini karşımda gördüm. Öyle korktum, öyle korktum ki. Hiç bir şey bilmiyorum o anda, hiç bir şey hissedemiyorum. Sadece elimi tuttuğunu biliyorum görümcemin, daha da bilmiyorum nasıl gittim, ne oldu, ne bitti.” (Asya)

"Karşı taraf beni istiyordu. Tam hatırlamıyorum. Gel de bana sor. Bir anlık oldu. Ne olduğunu ben de bilmiyorum. Planlı bir şey değildi. Birden oldu. Arabaya koydular kaçırıldılar. Tehdit de yok, silah da yok, zorla bir şey şiddet de yoktu. Beni bir eve götürdüler. İmkanım olsa geri dönerdim. O zamanlar bilmiyorum hiç. O aradaki mesafeden gece korkmasam onları uyutur, eve geri dönerdim." (Ayfer)

Kaçırılan kadınların ifadelerindeki çaresizlik göze çarpmaktadır. Kaçırıldığında nişanlı ve imam nikahlı olduğu için yeniden imam nikahı kıyılması için altı ay bekletilen Asya, 'adı çıktığı' için geri dönemediğini şu şekilde ifade etmiştir: 'Ben altı ay boyunca orada bekarım. Geri dönüp diyebilirim ki ben yapmadım. Desen de senin adın çıkmış orada. Yapacak bir şey yok. Ben mesela çok düşündüm. Anneme söylesem ki anne benim hiçbir suçum yok. Dönüp diyorsun ki bu saatten sonra ne yapacaksın ki. Bir çaresi yok.' (Asya).

Ayrılmak istediği sevgilisi tarafından kaçırılırken direnen ve yerlerde süründürülen, bu nedenle giysileri parçalanmış Aygül ise, çaresizliğini şu sözlerle dile getirmiştir: 'Ne olur bırak beni gideyim kimseye söylemem' dedim. Bırakmadılar, şimdi yaşadığım köye getirdiler. Amcasının oğlunun babası ölmüştü biz köye vardığımızda. Telaşa kapıldılar. Beni minibüste unuttular. Akşama kadar yemek bile yiyemedim. Eğer üstüm başım düzgün olsaydı ve yolu bilseydim yürüyerek bile geri kaçardım. Ne yapalım bizim de kaderimiz buymuş.' (Aygül)

Kaçırılan ve şiddete maruz bırakılan kadınların ifadelerinde iştahsızlık, uyku sorunları, içe dönüklük, kendine zarar verme düşünceleri gibi depresyon belirtileri görülmektedir. On altı yaşında kaçırılan Ayşe, içinde bulunduğu ruhsal durumu şu şekilde ifade etmiştir: "Kötü hissediyordum, korkuyorsun çok. Hiç uyumazdım, yemek yemezdim hiç. Çok zayıfladım. Hep bir tedirginlik vardı. Cesaretsizlik. Hep ağlıyordum, içine kapınıyorsun sonra çok. Kaç sene boyunca kendimi ifade edemedim. Bazen kendime zarar verme düşüncelerim oldu. Eşim çok destek çıktı, çok arkasına aldı beni. Herkesten korurdu, hiç bana dokunulmasını isterdi. Öyle öyle güvenim geldi kendime." (Ayşe)

Kaçarak evlenen katılımcıların, evliliklerinde yaşadıkları güçlükleri kendi aileleri ile paylaşamadıkları, ailelerinin maddi ve manevi desteğinden yoksun ve yalnızlık içinde oldukları görülmektedir. "Sorunlarımı paylaşmazdım. Kendim ettim kendim buldum çünkü." (Ayla). Ayfer, yaşadığı maddi güçlüklerin ailesi tarafından bilinmesine rağmen bir destek görmediğini şu sözlerle ifade etmiştir: "Bir paket bisküvi alacak param olmadığı zamanlar da oldu. Ailemle bunları paylaşmama gerek yoktu, zaten biliyorlardı. Dul karının geliniydim, beyim askere gitmişti, anlatmama gerek yoktu ki." (Ayfer). Ayça ise, eşinin ailesi ile yaşadığı sorunları paylaşacak kimsesi olmadığını şu sözlerle dile getirmiştir: "Eşimin teyzesi vardı işte. Yakındı evlerimiz. Ağlardım. Anları dövuştüğümüzü. Ağlardım, anlatırdım. Sabret derdi. Kendi elinle ettin, kendin çekiyorsun. Bir o vardı destek. Kim olacak? Evler de köyün dışında olduğu için. Zaten kaynatamın da huyu öyle ahlaksız olduğu için öyle fena, kimseyi koymazdı gelsin gitsin. Bir komşuluktan, misafirdi, öyle şeyleri hiç sevmeyiz. Kimse yok. Bir tane görüncem var evde. O da ne yapсын? O da benimle beraber ağlardı. O da küçük. Elinden bir şey gelmiyor." (Ayça)

4. TARTIŞMA

Bu çalışmada, kaçarak ve kaçırılarak evlenen kadınların evlilik öncesi ve sonrası yaşam deneyimlerinin ortaya konması amaçlanmıştır. Evlilik öncesi yaşantılara ilişkin yapılan analizler, kadınların eğitimden yoksun bırakıldıklarını, evlilik kararında söz sahibi olamadıklarını ve ailelerinde kaçarak evlenen kişilerin var olduğunu göstermektedir. Kadınların evlilik sonrasında kök ailelerindeki erkekler tarafından reddedici tutumlarla karşılaştıkları, ekonomik olarak eşin ailesine bağımlı oldukları, evlilik ritüellerinin yapılmadığı, eş ve ailesi tarafından şiddete maruz bırakıldıkları ve kaçmaya/ kaçırılmaya ilişkin birtakım olumsuz duygulara sahip oldukları görülmektedir.

Tamamına yakını köyde doğan ve büyüyen katılımcıların, kız çocuklarının eğitiminin gereksiz görüldüğü, geleneksel ev içi rolleri üstlenmelerinin beklendiği ve ergenliğe girmeleriyle birlikte evlenebilir görüldükleri ataerkil aile ve toplum yapısı içinde oldukları görülmektedir. Özellikle kırsal bölgede yaygın olan düşük eğitim düzeyinin, erken evlilikte belirleyici olduğu bilinmektedir. Hiç okula gitmemiş veya ilköğretim birinci kademeyi tamamlamamış kadınların erken evlenme riskinin en az lise mezunu olan kadınlardan 10.2 kat daha fazla olduğu ifade edilmektedir (Yüksel Kaptanoğlu ve Ergöçmen, 2012, 146). Türkiye Aile Yapısı Araştırması 2011 (ASPB, 2013, 126) sonuçları da, 18 yaş altında evlenen bireylerin %41'inin herhangi bir eğitim kurumunu bitirmediğini göstermektedir. Kaçarak/ kaçırılarak evlenen bireylerin de % 4.5'inin herhangi bir eğitim kurumunu bitirmediği; %5.1'inin ilköğretim, %6'sının ortaokul, %3.2'sinin lise ve %0.7'sinin yükseköğretim mezunu olduğu görülmektedir. Bu çalışmadaki katılımcıların da ortaokul mezunu olan üçü hariç hepsi ilköğretim ve altı düzeyde eğitime sahiptir ve evliliklerin çoğu 18 yaş altında gerçekleşmiştir.

Katılımcıların kaçma/ kaçırılma öncesinde evlenilmek amacıyla isteniyor oldukları ya da nişanlı oldukları görülmektedir. Nişanlıları ile kaçan katılımcılar haricindeki kaçarak evlenen kadınlar,

istemedikleri biri ile evlendirilmek istedikleri veya sevdikleri kişi ile evlenmelerine onay verilmediği için kaçmışlardır. Kadınların bu seçimi, çoğu için çocuk yaşta ve istemedikleri biri ile evlendirilme ihtimalinin bulunduğu koşullarda yapılmıştır. Çocuk yaşta evlenmenin kabul gördüğü geleneksel toplumlarda kadın, kendi evliliğini erken olarak algılamamakta, evliliği aile tarafından zorla evlendirilme olarak değerlendirmekte, sevmeyi ve aşık olmayı evlilikte mutluluğa götüren yol olarak görmektedir (Burcu ve ark., 2015, 89). Bu çalışmada kaçarak evlenen kadınlar da, istemedikleri biri ile zorla evlendirilmeleri gerçeğine veya ihtimaline karşı sevdikleri kişi ile kaçmayı seçmişlerdir. Sevgilileri, eski sevgilileri veya kendileri ile evlenmek isteyen kişiler tarafından kaçırılan kadınların ise seçim hakkı söz konusu olmamıştır.

Farklı yaşlarda olan katılımcıların çoğunun, ailesinde veya yakın çevresinde kaçarak evlenme öyküsü bulunmaktadır. Bu bulgu, kaçarak veya kaçırılarak evlenmenin kırsalda bir evlilik şekli olarak kabul görmeye devam ettiği; kadınların evlenecekleri zamana veya kişiye dair iradelerini ortaya koyma özgürlüklerinin olmadığı ataerkil aile ve toplum yapısının varlığını sürdürdüğü yönünde değerlendirilebilir. Nitekim 1980 öncesinde %4.7 olan kaçarak/ kaçırılarak evlenme oranının (ASPB, 2015, 24), 2011 yılında % 4.4 olduğu (ASPB, 2013, 125), yani yıllar içinde önemli bir değişim göstermediği görülmektedir. Ayrıca bu bulgu ile, kendisi de kaçarak evlenen ve olumsuz sonuçlar deneyimleyen kadınların, kız çocuklarının bu seçimi yapmalarına sebep olan koşullar üzerinde etkilerinin olmadığı da düşünülebilir.

Araştırma bulguları, hem kaçarak hem de zorla kaçırılarak evlenen kadınların kök ailelerinde bulunan erkekler tarafından reddedici tepkilerle karşılaştıklarını göstermektedir. Kaçarak veya kaçırılarak evlenme, kız çocuğunun yaşamı hakkında karar verici konumda olan ataerkil otoritenin yok sayıldığı bir eylemdir. Kaçarak evlenen kadınlar bu eylemin öznesi iken, zorla kaçırma eyleminde ataerkil otorite, başka bir erkek tarafından yok sayılmaktadır ancak kadın açısından yaşanan netice değişmemektedir. Kadın rıza ile de kaçsa, zorla da kaçırılrsa bir süre kök aile üyeleri ile iletişim kuramamakta ve yaşam boyu aile desteğinden mahrum kalabilmektedir. Evliliğe ilişkin normları sarsan bu iki kişilik eylemin, erkeğin konumunu güçlendirirken, kadının konumunu daha da güçsüzleştirdiği görülmektedir.

Kaçarak veya kaçırılarak evlenmelerin çoğunda evlilik töreni aslına uygun gerçekleşmemektedir. Sivas yöresinde kaçan kadınlara özel, düğün ve nişan arası 'baş bağlama' adlı bir tören yapılmaktadır (Tezcan, 2003, 7). Yine Batı Anadolu'da, normalde üç gün süren ve kendi içinde birçok geleneği barındıran evlilik töreninin, kaçma veya kaçırma durumlarında bir gün sürdüğü dile getirilmektedir. Kaçan veya kaçırılan kadın genellikle altın, ev eşyası veya ayrı bir eve sahip olamamakta; sosyal, duygusal ve ekonomik olarak güçlük yaşamaktadır (Hart, 2010, 67). Bu çalışmada yer alan kadınlar da, düğün, kına gecesi gibi törenlerin ya hiç yapılmadığını, yapılan törenlerin de olması gerekenden sade, masrafsız veya kaçan kadınlara özel birtakım törenler olduğunu dile getirmişlerdir. Kadınlar, kaçtıkları veya kaçırıldıkları için 'düğünle dernekle' gelin olmamış, geleneğe uygun evlenen kadınlara verilen toplumsal değerden mahrum bırakılmışlardır.

Katılımcıların biri hariç hepsi, çeşitli sürelerde eşin ailesiyle birlikte yaşamış olduklarını; bu süreçte ekonomik yoksunluklar yaşadıklarını; eş ve ailesi tarafından uygulanan şiddetin özellikle bu dönemde gerçekleştiğini; bu süreçte yaşadıkları sorunları aileleri ile paylaşmadıklarını ya da ailelerinin sorunlardan haberdar olmalarına rağmen kendilerine destek olmadığını dile getirmişlerdir. Ülkemizde kadına yönelik şiddete ilişkin yürütülen araştırmalar, kaçarak veya kaçırılarak evlenen kadınların, anlaşarak veya görücü usulü ile evlenenlere kıyasla daha fazla eş şiddetine maruz kaldıklarını ortaya koymaktadır (Altınay ve Arat, 2007, 81; Öyekçin, Yetim ve Şahin, 2012, 4). Kaçma veya kaçırılma sonrası gerçekleşebilecek olumsuz yaşam deneyimlerinin en aza indirgenmesi ve bu deneyimlerle başa çıkabilmede; aileden ve sosyal çevreden destek alınması önemlidir (Williams, Lindsey, Kurtz ve Jarvis, 2001, 243). Bu çalışmadaki, hali hazırda düşük eğitim düzeyi ve erken yaşta evlenme gibi riskler barındıran kadınların, kaçarak veya kaçırılarak evlenmiş olmaktan ötürü aile desteğinden de yoksun olmaları, şiddete uğramalarında etkili görünmektedir.

Katılımcıların ailelerinin üzülmeleri, tepki göstermesi ve evlilikteki olumsuz yaşantılar nedeniyle kaçma eyleminden ötürü pişmanlık duydukları, evlilik gereklerinin yerine getirilmemesi nedeniyle eksiklik hissettikleri görülmektedir. Kaçırılma eylemi de beklenmedik oluşu ve şiddet içermesi gibi sebeplerle katılımcıların korku, şaşkınlık ve çaresizlik hissetmelerine sebep olmuştur. Olumsuz yaşantılara sahip olan ve aile desteğinden yoksun olan kadınlar yalnızlık hissettiklerini, yoğun depresif duygulanım içinde oldukları dönemler olduğunu dile getirmiştir. Duru ve Arslan (2014, 42), evlenme amacıyla evden kaçan kız ergenlerin de kaçtıktan sonra hayal kırıklığı ve pişmanlık gibi olumsuz duygular içine girdiklerini ifade etmiştir. Bu olumsuz duygularda, kaçma ve kaçırılmanın kadın için utanç verici bir durum olarak değerlendirilmesinin yanı sıra, beklentilerin karşılanmaması, evlilikteki olumsuz yaşantılar ve kök aile desteğinden yoksun olmanın da etkisi olduğu görülmektedir.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışma, Türkiye'nin farklı şehirlerinde yaşayan, farklı dönemlerde kaçarak/ kaçırılarak evlenen bir grup kadın yaşam deneyimlerini yansıtmaktadır. Eğitim düzeyi düşük ve çoğu çocuk yaşta evlendirilmek istenen kadınların ailedeki ve toplumdaki ikincil konumlarının, kaçarak/ kaçırılarak evlenme ile birlikte derinleştiği görülmektedir. Kadınları daha fazla güç ve statü kaybına uğratan bu evlilik türlerinin tercih edilmesindeki etkenleri ve kadınlar üzerindeki duygusal, sosyal ve ekonomik neticeleri hem kadınların gözünden ve anlatımlarıyla ortaya koyacak hem de genelleme yapmaya olanak sağlayacak karma yöntemli araştırmalara ihtiyaç duyulmaktadır.

Bu çalışmadaki kaçarak/ kaçırılarak gerçekleşen evliliklerin çoğunun, kadınların eğitim almalarının engellendiği, çocuk yaşta evlendirildikleri, yaşamları üzerindeki seçim haklarının kısıtlandığı geleneksel ataerki yapı içerisinde gerçekleştiği görülmektedir. Kadını, kaçarak evlenmelerde olduğu gibi zorunlu seçimler yapmak zorunda bırakan; kaçırılarak evlenmelerde olduğu gibi de seçim hakkı şiddetle alıkonulan yaşantıların öznesi yapan geleneksel toplumsal kabullerin değişmesi, toplumsal cinsiyet eşitliğini geliştirecek kapsamlı, bütünlüklü, sürdürülebilir ve çok boyutlu politikalar ile mümkündür. Bu politikalar, kız çocuklarının eğitime katılımlarını ve devamlarını artırmalı, çocuk yaşta evlendirilmelerinin önlenmesine yönelik toplumsal duyarlılığı geliştirmelidir. Önleyici politikaların yanı sıra kaçarak ve kaçırılarak evlenmenin, kadını duygusal, sosyal ve ekonomik güçlüklerle açık hale getiren bir risk etkeni olduğu göz önünde bulundurulmalı, bu tür evlilikler yapan kadınların terapötik ve güçlendirici müdahaleler yoluyla desteklenmesi sağlanmalıdır.

Çalışma bulguları, kaçma/kaçırılma davranışı öncesinde ve sonrasında ekonomik açıdan yoksunluğun bulunması ve eğitim düzeyinin düşük olması gibi sorunların varlığının söz konusu olduğunu göstermektedir. Buradan hareketle eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanarak özellikle kız çocuklarının eğitim olanaklarına ulaşabilir hale gelmesinin sağlanması gerekmektedir. Eğitim kurumlarında, kız çocuklarına etki eden biyo-psiko-sosyal faktörler üzerine odaklanılması, sosyal işlevlerinin geliştirilmesi ve gereksinim duyulan hizmetlerden yararlanmaları, okula düzenli devamlarının sağlanması, akademik başarısızlık risklerinin azaltılması, erken dönemde bazı nedenlerle eğitimlerinin yarıda bırakılmasının önlenmesi gibi süreçlerin daha işlevli hale getirilmesi gerekmektedir.

Araştırma sonuçları, alanda çalışan meslek elemanlarına, akademisyenlere ve kurum ve kuruluşlara önemli bulgular sunmaktadır. Feminist kuramın da dikkat çektiği toplumsal cinsiyet, ataerkillik, cinsiyetçi yapısal faktörlere karşı çıkılması; kadınları güçlendirme, sosyal adalet ve değişime ulaşma esas alınmalıdır. Alanda çalışan meslek elemanlarının, kadınlar ve erkekler arasındaki güç dengesizliklerinin ve eşitsizliklerin ortadan kaldırılmasına yönelik müdahaleler gerçekleştirilmeleri önem taşımaktadır. Bu kapsamda gerçekleştirilebilecek müdahaleler, kadınların sorun çözme becerilerinin geliştirilmesi, güçlendirilmesi, sorunların neden ve sonuçlarına dair farkındalık geliştirebilmesi, yaşadıkları sorundan kaynaklanan olumsuz damgalamaların giderilmesi ve böylelikle eski sosyal işlevsellik düzeyine yeniden kavuşmalarında önemli bir noktada durmaktadır.

Araştırmada bulguların geçerlilik ve güvenilirliğini artıracak yöntemlere ilişkin sınırlılıklar bulunmaktadır. Yapılan görüşmelerin gözlemci araştırmacı eşliğinde gerçekleştirilmesi, analiz sonuçlarının katılımcılar ile paylaşılarak onların görüşlerini doğru yansıtıp yansıtmadığının kontrol edildiği katılımcı teyidinin alınması gibi yöntemler uygulanmamıştır. Sonraki araştırmaların veri oluşturma süreçlerinde bu hususların gözetilmesi, bulguların geçerliliğini ve güvenilirliğini artırmak açısından faydalı olacaktır.

KAYNAKÇA

- Altınay, Ayşe Gül ve Arat, Yeşim (2007). *Türkiye'de Kadına Yönelik Şiddet*. İstanbul: Punto.
- Bates, Daniel G. (1974). Normative and Alternative Systems of Marriage among the Yörük of Southeastern Turkey. *Anthropological Quarterly*, S. 47 (3), s. 270-287.
- Bates, Daniel G.; Conant, Francis ve Kudat, Ayşe (1974). Introduction: Kidnapping and Elopement as Alternative Systems of Marriage. *Anthropological Quarterly*, S. 47(3), s. 233-237.
- Burcu, Esra; Yıldırım, Filiz; Sırma Ç.S. ve Saniyaman, Seçil (2015). Çiçeklerin Kaderi: Türkiye'de Kadınların Erken Evliliği Üzerine Nitel Bir Araştırma. *Bilig*, S. 73, s. 63-98.
- Doğancı, Hatice Kübra (2017). *Kaçarak evlenen kadınların kök aile ilişkilerinin ve kaçarak evlenme deneyimlerinin feminist sosyal hizmet yaklaşımı temelinde incelenmesi: Düzcce ili örneği*. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Doubt, Keith (2012). Elopements of Bosnian Women. *Anthropology of East Europe Review*, S. 30 (2), s. 91-101.
- Duru, Erdiç ve Arslan, Gökmen (2014). Evlenmek Amacıyla Evden Kaçan Kız Ergenler: Bir Olgubilim Çalışması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, S. 5 (41), s. 36-48.
- Forrester Michael A. (2010). *Doing Qualitative Research in Psychology: A Practical Guide*. London: Sage Publications.
- Gönen, Sinan (2011). Türk Kültüründe Kız Kaçırarak Evliliğin Köy Seyirlik Oyunlarındaki İzleri. *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, S. 29, s. 46-55.

- Güler, Özkan ve Küçüker, Hüdaverdi (2010). Early Marriages Among Adolescent Girls in Afyonkarahisar, Turkey. *European Journal of General Medicine*, S. 7 (4), s. 365-371.
- Güven, Filiz (2016). Kars Kültüründe Kız Kaçırma/ Kaçırma Geleneğinin Sosyo-Kültürel Arka Planı. *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, S. 4 (8), s. 197-205.
- Hart, Kimberly (2010). The Economy and Morality of Elopement in Rural Western Turkey. *Etnologia Europaea*, S. 40(1), s. 58-76.
- Kudat, Ayşe (1974). Institutional Rigidity and Individual Initiative in Marriages of Turkish Peasants. *Anthropological Quarterly*, S. 47(3), s. 288-303.
- Marsden, Magnus (2007). Love and Elopement in Northern Pakistan. *The Journal of the Royal Anthropological Institute*, S. 13 (1), s. 91-108.
- Nkosi, Makho ve Buthelezi, Thabisile (2013). The Nature and Causes of Bride Abduction Cases in KwaZulu-Natal, South Africa. *Studies of Tribes and Tribals*, S. 11(2), s. 161-178.
- Öyekçin, Demet Güleç; Yetim D. ve Şahin EM. (2012). Kadına Yönelik Farklı Eş Şiddeti Tiplerini Etkileyen Psikososyal Faktörler. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 23(2): 75-81.
- Sloan, Kathryn A. (2008). *Runaway Daughters: Seduction, Elopement and Honor in Nineteenth-Century Mexico*. USA: University of New Mexico Press.
- Tezcan, Mahmut (2003). Türkiye’de Kız Kaçırma Geleneklerinin Antropolojik Çözümlemesi. *Aile ve Toplum*, S. 2 (6), s. 41-49.
- T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı (2013). *Türkiye Aile Yapısı Araştırması Tespitler, Öneriler*. Erişim Tarihi: 20.07.2017.
<http://ailetoplum.aile.gov.tr/data/5550af1d369dc51954e43522/taya2013trk.pdf>
- T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı (2015). *Türkiye’de Evlilik Tercihleri Araştırması*. Erişim Tarihi: 20.07.2017.
<https://ailevecalisma.gov.tr/uploads/athgm/uploads/pages/arastirmalar/tu-rkiyede-evlilik-tercihleri-aras-tirmasi-2015.pdf>
- Türk Dil Kurumu (2017). *Güncel Türkçe Sözlük*. Erişim Tarihi: 09.07.2017
http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts
- Türkiye İstatistik Kurumu (2011). *Türkiye Nüfus ve Konut Araştırması 2011*. Erişim Tarihi: 20.07.2017.
http://www.tuik.gov.tr/Kitap.do?metod=KitapDetay&KT_ID=11&KITAP_ID=276
- Türkiye İstatistik Kurumu (2017). *Aile Yapısı Araştırması Bülteni*, 2016. Sayı: 21869.
- Werner, Cynthia (2009). Bride-abduction in Post-Soviet Central Asia: marking a shift towards patriarchy through local discourses of shame and tradition. *Journal of the Royal Anthropological Institute*, S. 15, s. 314-331.
- Williams, Nancy R.; Lindsey, Elizabeth W.; Kurtz, P. David ve Jarvis, Sara (2001). From trauma to resiliency: Lessons from former runaway and homeless youth. *Journal of Youth Studies*, S. 4(2), s. 233-253.
- Yüksel Kaptanoğlu, İlnur ve Ergöçmen, Banu (2012). Çocuk Gelin Olmaya Giden Yol. *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, S. 15 (2), s. 129-161.